

Še več takošnih besed nahajamo, v katerih je enaki pomen ognja in vode izražen, na primer: nara, sanskritski voda, in narka očistišče, predpekel, primeri: staročesko noře ¹⁾, in slovensko noriti in ponoriti, unter Wasser tauchen, tudi besedi topiti, schmelzen, in topiti, unter Wasser tauchen. Za nasprotnike mojega mnjenja opazim, da poznam sanskritske koreniki tap brennen, in tip stillare ²⁾.

Med besede, ktere poznamlajo enako živelj in symbol življa, še spadajo sledeče: gaûs sanskritski zemlja, in gaûs. krava, gerški γῆ, γαῖα, nemški Gau ³⁾, dalje dhâra ⁴⁾ latinski terra, sanskritski dharma, bik Živatov in dharma jus, officium. Slavenko treba, necessitas, indigentia, sacrificium, lužiški drbėti = trébati, ogerskoslovenski trbėti, litvanski turrėti in dirbti. Iz dharma je postalo slovensko tur, tor, ter, iz tur, tor pa torišče po analogii kakor gaûs terra et vacca, dalje terbavec, tèrma, tèrmast ein stierköpfiger Mensch.

(Dalje sledi.)

Slovanski običaji.

Ženitovanje v Dalmaciji poleg turške meje.

(Dalje.)

Nekoliko dni pred pirom gré k zaročnici ženinov brat s svojo sestro ali s kakim drugim dekletom ali s ženo, ki ume ceniti žensko opravo in druge reči. Dever nese tu snahi mahač (Fächer), čevlje in nogovice,

lepo ogledalo in v njem redek glavnik, verbce (pankeljce) in razne lepo narejene rože, zraven tega pa zaročnici materi čevlje. Pred obedom cenijo žensko opravo in druge reči, ki jih misli zaročnica sabo vzeti, od naj manjega do naj večjega, in ko se te reči v škrinjo zložijo, dene v njo vsaki kak dnar, ali kako drugo reč. Od zaperte škrinje vzeme dever ključ in zapové, da se naj nese na ženinov dom, toda brat zaročnici se vsede na škrinjo in je ne dá iz mesta ganiti, dokler mu dever ne daruje križavca ali naj manj forinta. Na obedu darujejo deveru otirač (ličnjak), sestri njegovi pa bel robec. Na odhodu daruje dever zaročnici večidel forint, ona pa njemu bele nogovice.

Na pir ali v svate povabljeni pošljejo tisti dan pred svatbo na zaročnikov dom iz kože vzetega bravca z glavo, ki v ustih derži kobul (Zweig) lavorikov, velik kolač kruha naperjen s pozlačenim cvetom, in dve boci vina. Ako ima ženin omoženo sestro, mu prinese ona sošito srajco. K nevestini hiši pošljejo vabljeni po boco vina, po bel kruh in po robec, žene pa enohalino, druga zastor (pregačo), druga robec. In to je vse za nevesto namenjeno, vendar si nektera mati od tega kaj priderži. Ta dan pred mrakom se zberejo svatje v ženinovi hiši, in vsak pridši izpali puško pred hišo. Po tem, ko posedajo za mizo, odlóči hišni oče: kaj bo kdo, in to odločevanje se takole začneja: „Dober večer, bratje in gospôda moja! Gle z mirom božjem in dobrim časom sem vas sobral v svoj siromašni dom, ne, da vas počastim, ampak da vas potrudim do une naše srečne prijazne hiše, da pojedete jutri uno našo srečno nevesto v ta naš dom za mojega sina pripeljat. Znam dobro, da se vas jutri poštene uni bratje in naši prijatli radostno nadjajo, in prizadevali si bojo, kolikor serčno ljubav v dočeku vam izkazati, toliko z uljudnim govorom vsakega počastiti. Torej da bi vsaki zmed vas svoje ime in svatovsko dolžnost vedil, in tam s svojim imenjakom govor peljal, imenujem jaz z dobrim časom: 1. za pervenca po imenu tega in tega (navadno ženinovega ujca), 2. zastavniki tega in tega, 3. starašino tega in tega, 4. domačina od svatov tega in tega, 5. srečnega kuma tega in tega, 6. devera tega in tega (svojega drugega sina) itd.“ Kadar je pa svatov veliko, se tudi po dva za vsaki gori rečeni red izvolita, pa se med sabo dogovorijo, kdaj in kako bo vsaki overševal svoje opravilo. Po tem pijejo rakijo, pa začnejo dva in dva popevati:

Na mizo je cvetek padel.

Iz mize pa na svatove;

Stari svate, dobre ti sede,

dobre ti sede!

In tako se poje vsakemu imenovanemu redu po versti do zadnjega reda.

Tisti, kteremu se poje, izpali puško, kakor bi se s tim zahvalil. Po tem se nosi jélo na mizo. Dokler ti jejo in pijejo, se dekleta in snahe zberejo v kolo, ter igraje popevajo:

Čudno ti je pod noč pogledati,

Kjer gospoda za mizo sedejo,

Pa rumeno vino ti pijejo.

Kdo naj lepše za mizo je sedel?

In naj modreje vino je izpijal?

Starašina naj lepše je sedel,

Naj modreje vino je izpijal.

In tako pojejo vsim svatom po redu.

(Dalje sledi.)

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Štajarskega 24. febr. V 5. listu 4. tečaja so „Novice“ „Veselega dne na Vranskem“ opomnile, ko se je 14. decembra 1845 lepo delo, po veliki skerbi častitega gospoda fajmoštra Andreja Zdolšeka v farno cerkev spravljeno blagoslovljalo. Danes imajo britko

¹⁾ Starob. Sklad. II. 54. — ²⁾ Bopp Gloss. s. v. —

³⁾ Breja krava je bila pri starih narodih zmiraj podoba zemlje. Tako so Rimljani brejo kravo, ktero so forda ali horda imenovali, kot podobo zemlje zaklali. Ta praznik v čast materi črni zemlji se je velel Fordicidia, Fordicalia, tudi Hordicalia po besedi horda, forda, kateri izraz so Staroitalci za brejo kravo rabili. (Glej: Ovid Fast. IV. 629 itd.) Korenike od besede horda ali forda latinski jezikoslovci nemorejo izsledovati. Na Štajerskem med Šavnico in Pesnico sem čul besedo hordati, fordati, v pomenu coire, zna biti, daje z latinsko horda, breja krava, v kakošni sorodnosti. Tudi v egiptiškem basnoslovju se ta običaj najde, in mi vémo, da je Višnu kot sin kralja Vamena zemljo v kravo spremenil. (Glej: Wagner Ideen zu einer allgem. Mythol. str. 150. 151). Nasprotnikom našega mnjenja, da živelj in njihovi symboli nimajo jednake korenike navodimo samo gerški analogon v besedah λύκος volk pa tudi solnce, λύχη, das anbrechende Morgenlicht, zato naj stariše ime solnčnega leta volčja pot λύχαβας. (Macrobian Saturna. I. 17.) Volka nahajamo tudi pomagavca solnčnega boga Horo-Apollonovega iz temnega Amentha (Diodor. I. 88). Da je zaveza volk in solnčno božanstvo prestara, ni le kakošna hipoteza ali gola etymologia, marveč se opira na točne nepremagljive svedočanstva starinstva. (Glej več o tem pri Payne Knight v bukvh Inq. into the symbol. lang. §. 124. pag. 97.), kjer starega dnarja omenja iz Carthe na otoku Keos, na katerem se prednja stran volka z žarmi obdanega vidi, kateri iz središča se na vse strani razprostirajo. — ⁴⁾ Glagol dhar, dhnu je korenika za dhara. Dhar, dhnu pomeni befestigen, halten, slovenski daržati, deržati; ravno tako pomeni sanskritski glagol ap, halten, deržati. Enaka pomena glagolov dhar in ap sta dokaza sorodnosti besed dharâ terra, in dharma bik, ap voda, in apen bik. Ker paje bik symbol materie in rodenja (Zeugung) ter je pomen apen prenešen na pomen pater, progenitor, slovenski in horvaški apa, japa. Kakor je iz tur, tor postalo poznamljenje torišče, turišče, tako iz ap, op, ob — opčina, občina, poljski poviat, od vet, vit, latinski vitulus, sanskritski vatsalas, od vat, vant, umgeben, anheften, vatas, Band, Binde, viti zna biti tudi vitati, latinski vitta, vincio, in slična. Torišče, turišče, pomeni kraj, prostor. Razlog, zakaj torišče je dobilo poznamljenje po toru, turu, nam razlaga Varro §. 32. „Oppida condebant junctis bobus tauro et vacca interiore aratro circumagebant sulcum. Hoc faciebant religionis causa“ etc. Gotovo so tako tudi storili stari Slaveni. saj še v keršanskih povestih zadevamo na mlade voliče ali pa teličke, ki prevažajo podobe svetnikov.

nalogo, naznaniti bravecem svojim prežalostni dan — pokop tega verlega moža.

V začetku oktobra ga je bolezen poderla. Zmolilo se je gotovo malo kedaj za ktereга bolnika toliko, ko za g. Zdolška; hvaležni farmani so Bogu tako rekoč silo delali, jim preljubljenega pastirja ohraniti. Se je zboljšalo, pa shujšalo, in — pretečeno saboto zjutraj, 18. dan tega mesca, je milo zvonjenje farmanom oznanilo, jokečim velelo, da naj duši rajnega večni mir prosijo. Ponoči po desetih so sklenili, 58 let, 5 mescov stari.

Pogreb je bil v ponedeljek, 20. t. m. Ljudstva se je spet navrelo, kakor „veseli dan“ osem let popred. Samih mašnikov nas je bilo 29 okoli toliko ljubljeneга brata, scer pa tudi več vikših vradnikov in druge gospode rajnemu skazalo poslednje spoštovanje. Pridigo so, kakor „veseli dan“ prečastiti gospod opat Vodušek še k pogrebneму opravilu prevzeli in rajnemu poslednjo besedo braterno rekli, pa zbrano kardelo priserčno tolažili.

Velicasten je bil ta pogreb, kakor malo kedaj kateri. Rajni je zaslužil ljubezin vsakega, in se mu je tudi skazala; v sercu vsakega svojih farmanov, ki so ga v njegovih lepih in dobrih namenih za povikšanje časti hiše Božje toliko radi in tako obilno podpirali, si je pa spominek postavil, ki ga nobena nagoda poderla ne bo, gotovo še bodo vnuki vnukov od fajmoštra inškofijskega svetovavca Andreja Zdolška vedili pripovedovati. Da počiva v miru!

Iz Koprivnika na Dolenskem. M. Od vsih Svetih lanskega leta do božiča ni bilo tod družega viditi ko gosta in merzla megla, ki je ravnala po vejah drevés, ne ivja, tudi ne požlepce, ampak nekaj garjev led, ki je vsaki dan težji prihajal. Imenovana zmerzlina je bila ostra ko žaga, da je človeku, ko je skozi hosto šel, če se varoval ni, obraz razpraskala, in vedno težji na drevesnih vejah prihajavši je verhe in močnejši veje pokvečila in do činesa sadnemu drevju in po gojzdi napravila tak polomaj, da bi mislil, da ga je toča pobila. Drevje povsod štule kviško molí. Deset let bo preteklo, preden se bodo gojzdi in sadno drevje obrasli. — Kar pridelke lanske jeseni zadene, so bili zunej kisline — repe in zelja — tukej tako revni, da na spomlad bode joj. V treh vaséh tukajšne fare dobro vém, da iz med vsih hiš je grozno malo, ki imajo še potrebni živež, drugi pa nič družega, ko malo kisline, ktero brez solí in začimbe vsaki dan kuhajo in ko revni prešički jedó, da si lakot tolažijo. Neka mati mi je pred malo dnevi jokaje pripovedovala, da nje otroci iz péčne klopí za glada na tla padajo. Kaj bo, kaj bo, če se kaka večí moč, posebno letos spomladi, revnih ne usmili!

Novičar iz mnogih krajev.

Ukaz c. k. ministerstva notranjih oprav naznanja, da po višjem sklepu od 19. febr. imajo po občinski postavi od 17. marca 1849 izvoljeni župani in odborniki tako dolgo v svojem opravilstvu ostati, dokler ne pride nova občinska postava na dan; če se iz veljavnih vzrokov kak župan službi ti odpové, ali če bi že odbornikov za veljavo županijskih sklepov premalo bilo, se imajo po postavi od leta 1849 novi župani in odborniki voliti noter do vpeljave nove postave. — Po razglasu c. k. ministerstva dnarstva je razun orodja tudi izvožnja svinca, žvepla, solitarja, jekla, kovaškega železa in kos v turške kraje prepovedana. — Graški časnik naznanja, da železnica po semerinški gori se bo mesca majnika skoz in skoz odperla, in da bo potem se ustanovil en vóz, ki bo iz Dunaja v Ljubljano

dohajal v 13 urah. — Žalostno novico smo spet zvedili iz srednje Afrike, da je tudi gosp. Kociančič, mnogozasluženi misijonar ondi, umerl. — Slavjanski bal na Dunaji, počasten z nazočnostjo mnogih g. ministrov, generalov, poslancov in več imenitnih Slovanov iz daljnih krajev, se je letos sopet na vsako stran jako slavno obnesel. Gosp. dr. Dvoraček zasluži posebno pohvalo kot upravitelj bala, ktereга radovanje je povzdignil gosp. Didinski (Poljak) s prekrasno svojo muziko. — Iz turško-rusovskega bojišča se ni zvedilo te dni nič važnega; nezdatno kavsanje tam pa tam ne zasluži, da bi ga popisovali. Tudi to, da so se tu in tam Greki s Turki že sprijeli, ne pomeni toliko, kot pomenijo priprave Grekov za večjo ustajo; pravijo, da Omer-paša je zasledil mrežo čez turško Serbsko in Bulgario razširjene zarote gerško-slavjanske. Omer-paša je izvoljen višji zapovednik cele podonavske armade. Vradni turški časnik naznanja, da bote angležka in francozka vlada poslale 80.000 vojakov na pomoč; sam princ Napoleon, stričnik cesarja, se je ponudil na Turško v vojsko iti. Spodnja zbornica angležkega deržavnega je dovolila vladi 58.000 vojakov za barke, 11.000 pa za vojsko na suhem; v zgornji zbornici je minister Clarendon 25. sveč. rekel, da namen te vojske ni le Turčijo obderžati na nogah, temuč tudi rusovsko vlado tako omejiti, da prihodnjič ne bo mir sveta vsaki čas v nevarnosti razrušen biti, in tretji namen je, zagotoviti vsim kristianom na Turškem enake pravice s Turki. Pristavil je minister k temu govoru še to, da tudi austrijska in pruska vlada stopite na stran angležke in francozke. Ne vémo: ali ni minister s poslednjim zagotovilom za zdaj predelječ segel, ker naša in pruska vlada ste dosihmal očitno le izgovorile, da hočete neutralne ostati. V ti homatii je še veliko dognati, preden bo naša vlada zadnjo besedo govorila. Pervič morate angležka in francozka vlada natanko skleniti pogodbe s turško vlado: kaj bo povračilo nju pomoči; drugič morete angležka in francozka same med saboj skleniti zavezo za brambo in upor, — po vsem tem še le bo menda naša vlada poslednjo besedo izgovorila, ako se nenadoma ne primerijo naključbe, po kterih bi prisiljena bila se vstopiti na eno ali drugo stran. Klobčec je tako zamotan, da je resnega prevdarka treba. Iz Londona je 28. sveč. prinesel telegraf naznanilo, da ste angležka in francozka vlada 27. svečana poslale kurirja do rusovskega cara, naj v 6 dnéh odgovori: ali če do 30. aprila zapustiti z armado svojo Moldavo in Vlahijo; če ne, bo veljalo to za napoved vojske. — Na Španjskem se vnema na več krajih punt zoper vlado, tako, da je cela dežela v obsedni stan djana.

Naznanilo.

Občno rastlinoznanstvo (botaniko), in posebno poznanje koristnih, škodljivih, kakor tudi strupenih zeliš bom prihodnjo sredo, to je, 8. dan tega mesca učiti začel. Tisti gospodje učenci in tudi drugi prijatli botanike, ki se hočejo tega koristnega uka vdeležiti, so povabljeni omenjeno sredo ob eni popoldne v učilnici 7. gimnazialnega razreda se oglasiti.

V Ljubljani 3. marca 1854.

A. Fleišman.

Stan kursa na Dunaji 2. marca 1854.

Obbligacije	5 %	85 1/4 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	79 1/2 fl.
deržavnega	4 1/2 %	74 1/4 fl.	Windišgrac. " "	20 " 27 "
dolga	4 %	67 1/2 fl.	Waldštejn. " "	20 " 27 3/4 "
	3 %	52 fl.	Keglevičeve " "	10 " 10 1/2 "
	2 1/2 %	43 3/4 fl.	Cesarski cekini.	6 fl. 10 "
Oblig. 5 % od leta 1851 B	106	"	Napoleonodor (20 frankov)	10 fl. 24 "
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %	82	"	Suverendor	18 fl. 4 "
Zajemi od leta 1834 . . .	210	"	Nadavk (agio) srebra:	
" " 1839 . . .	118 1/2 fl.	"	na 100 fl. . .	31 1/4 fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 25. februaria 1854: 19. 47. 17. 40. 54.

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 11. marca 1854.